

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. Instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 20.000.—; pentru particulari Lei 5000.—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 3000.—; Abonament de sprijin Lei 50.000.—, în străinătate Lei 10.000.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 200.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihail Veliclu**

SUMARUL: I. Lupaeș: Petru Drăghici. — I. N. Brata: Funcționarii particulari la răspântia timpurilor de azi. — Aldea Ovidiu Damilra: Lipsa de numerar. — Ioan Gh. Droc: Dr. Gheorghe V. Popescu. — Cum se prezintă piața monetară.

† Petru Drăghici

În vârstă de 89 de ani și o lună s'a pristăvit la Sibiu cunoscutul fruntaș Petru Drăghici, prețuit ca unul dintre cei mai distinși funcționari administrativi ai acestui județ: fost prim-pretor la Mercurea și la Săliște, apoi, consilier în Resortul afacerilor interne al Consiliului Dirigent din Transilvania, de repetate ori membru în Senatul României și președinte al „Solidarității” băncilor române dintre Carpați și Tisa.

Născut în Deva la 26 Mai 1857 ca fiu al fostului prim-pretor P. Drăghici și al soției sale Ecaterina Moldovan — descendentă unei familii pribegite la sfârșitul veacului al XVIII-lea din răsăritul Carpaților, spre a-și căuta adăpost în centrul Transilvaniei *) — ador-mitul în Domnul personifica în ființa sa o fericită sinteză a tenacității transilvane,

ca moștenire paternă, cu nobila generositate, primită ca zestre sufletească din partea mamei sale moldovene.

După terminarea studiilor secundare la liceul din Alba-Iulia, pentru cele superioare s'a înscris la Academia de drept din Sibiu. În registrele acesteia se găsește numele lui în anul academic 1875—1876 alături de al fostului prim-notar Ioan Chirca din Săliște,**) cu care urma să colaboreze mai târziu timp de un sfert de veac în toate acțiunile de ordin administrativ, cultural și economic, menite să contribuie la progresul acestui vechiu centru de cultură populară, în tre-

cutul căruia se ivesc documentar din sec. XVI—XVII cei dinfăi țărani știutori de carte.***)

*) Cf. *Revista Economică* din 1942 p. 112.

***) Cf. I. Lupaeș, *Stadii istorice, Sibiu-Cluj, 1945—1946*, vol. V. p. 170 n. 23. Cf. și art. „În amintirea unui economist practic” în „*Revista Economică*” din 14. VII. 1945.

****) A se vedea faașimilul unei scrisori din 1828, ca produs al școalei săliștene dela începutul sec. XVII. la I. Lupaeș, *Documente istorice transilvane Cluj, 1940* vol. I. p. 173—174.

După terminarea studiilor academice Petru Drăghici își inaugurează activitatea publică, ce urma să se desfășoare în cursul laborioasei sale vieți pe linia Deva—Sibiu, deci pe celebra linie de maximă rezistență a poporului transilvan împotriva tendințelor vieneze de a-i înlocui *legea românească* din străbuni cu una, pe care el o socotea drept „*lege nemțească*“.

Carierea lui de neîntrecut administrator la Orăștie, la Mercurea și la Săliște a avut fericirea să și-o încheie la Resortul de interne al Consiliului Dirigent din Sibiu, unde a fost chemat în calitate de consilier ministerial, oferindu-i-se ocazie să îndeplinească rol important în opera de naționalizare a administrațiunii transilvane.

Activitatea sa, bogată în cele mai felurite inițiative și încununată de realizări trainice, a lăsat prefuturului urme înfășurate în veșmântul recunoștinței, țesut nu numai din partea unor contemporani înțelecători, ci și din partea posterității, care nu va putea încuviința niciodată să fie înecat în valurile uitării amintirea nenumăratelor fapte bune, săvârșite de Petru Drăghici în slujba poporului și a diferitelor lui așezăminte de interes obștesc.

În orice funcție avea de îndeplinit, îmbunătățirea condițiilor de viață a poporului nostru îl preocupa necontenit pe excelentul administrator, care-și înțelegea misiunea ca un apostolat omni-lateral. De aceea n'a pregetat să îmbrățișeze cu toată căldura și cu toată stăruința orice problemă, prin soluționarea căreia spera să poată contribui la realizarea unui progres mai rapid în dezvoltarea societății românești, fie în mediul rural, fie în cel urban.

Rezistența pasivă, ce întâmpina adeseori din partea mulțimilor încredințate conducerii lui energice și circumspecțe, nu-l înspăimânta. Nici nu izbutea să-l înduplece a părăsi vreuna din numeroasele-i inițiative, a căror utilitate și necesitate o considera ca fiind mai presus de orice discuție. Orice acțiune, întreprinsă de el cu multă chibzuială precum și cu migăloasă cumpănire a eventualelor împotriviri, avea cele mai bune șanse de a fi dusă fără greș la îndeplinire (1909—1919). Din strânsa-mi colaborare de 10 ani cu fostul primpretor al Săliștei, îmi

amintesc de împotrivirea dârză a Acilenilor cu prilejul proiectului de clădire a drumului spre gară, pentru a evita enormele dificultăți cu istovirea vitelor, de câteori trebuiau să urce cu carele încărcate de povară prăpăstioasa potecă de pe „*Groapa Rea*“. A fost o luptă grea, din care inițiatorul trebuia să iasă învingător, cum a și ieșit spre binele sătenilor, cari se vor fi căit mai târziu, pentru persistența lor împotrivire față de o acțiune atât de necesară.

Drăghici avea în firea sa o nuanță dictatorială, dar izbutea în cele mai multe cazuri să o îmbrace în haina unor perfecte formule constituționale, având inepuisabilă răbdare, tenacitate și destoinicie spre a-și desarma adversarii. Era convins propoveditor — nu numai cu vorba, ci mai ales cu fapta — al postulatului de a lupta pentru binele poporului, chiar și când acesta se împotriva oricărui tentativă progresiste. Cel mai frecvent motiv de împotrivire îl căuta mulțimea de obicei în pretinsa ei sărăcie. Drăghici, neacceptând sub nici un cuvânt acest pretext, stăruia în convingerea că, dacă un particular poate pătimi de sărăcie, obștea unui sat nu are dreptul de a căuta să-și acopere indolența sub acest pretext. Împotrivă, are datoria neapărată să găsească, în orice vreme, căile și mijloacele de trebuință spre a contribui la progresul așezămintelor sale.

Convingerea aceasta nesdruncinată l-a călăuzit în toate năzuințele spre progres obștesc, încitându-i până la adânci bătrânețe interesul multilateral pentru orice chestiune, mare sau mărunță, în directă legătură cu viața neamului său. În plăpânda-i ființă trupească sălășluea o impunătoare energie sufletească, o excepțională putere de muncă și o nobilă pasiune, care-l determina să participe activ, în afară de îndatoririle sale oficiale, la orice lucrare de interes bisericesc, școlar, cultural, filantropic, artistic sau economic. Dându-și seama că progresul nu poate fi realizat decât cu ajutorul unor solide organizațiuni economice financiare, a dat atențiune deosebită „*Ardeleni*“ din Orăștie,*) Caselor de pă-

*) Cf. Ion Lapedatu, *Monografia Institutului de credit și de economii „Ardeleana“*, 1886—1910, Sibiu 1912, p. 138 și 141 și idem „*Prima Soc. Ardeleană de Asigurări 1911—1921*“, Sibiu 1923 p. 17.

strare din Săliște și din Mercurea, Băncii „Albina”*) și Soc. de asigurare „Prima Ardeleană” din Sibiu, precum și „Solidarității”, al cărei președinte a fost câțiva ani după întâiul războiu mondial. În locurile de conducere, ce i-au fost încredințate, Drăghici era gata, în orice clipă, a-și oferi contribuția sa de neprefuit, întru promovarea scopurilor obștești urmărite în cadrele acestor instituțiuni.

Cei din urmă 10 ani ai vieții i-a trăit în completă retragere slăbindu-i vederea în așa măsură, încât nici de bucuria lecturilor sale cotidiene predilecte nu mai putea să aibă parte decât prin ajutorul intermediar al vreunuia dintre membri familiei. Lipsit deci de puțința de a privi

frumusețile vieții exterioare, cu atât mai vie și mai intensă a devenit lumina interioară a sufletului său aprig de vrednic Român și bun creștin-ortodox, dornic de o apropiată descătușare trupească, spre a se putea contopi în taina vieții și a luminii fără de sfârșit. În clipa, când și-a pierdut vederea, ca și acum în clipa despărțirii deapauri din adâncul sufletului pornit în drumul cel fără întoarcere străbate murmurul stihurilor de rugăciune din poezia „*Post bellum*” scrisă de cântărețul pătimirii noastre:

„Pământ... pământ... Pe robul tău sloboade
Căci ochii lui cei dornici de mister
Te părăsesc... s'au surghiunit în cer.**)

I. LUPAȘ.

Funcționarii particulari sibieni la răsăritul timpurilor de azi

Raportat la numărul locuitorilor săi, Sibiuul economic se situează printre primele centre ale țării.

În ce privește vechimea și bogatul lor trecut istoric, Sibiuul împreună cu Brașovul, au deținut totdeauna întâietatea.

Prin situația lui geografică orașul nostru a fost unul din cele mai importante puncte de trecere și de legătură între răsăritul și apusul Europei.

Produsele meșteșugarilor sibieni se bucurau de un bun renume și aveau mare căutare în toate părțile din răsărit ale continentului, mai cu osebire în Țara Românească și în Moldova. Domnii acestor țări, ca și boierimea din preajma lor, nu cruțau niciun sacrificiu, când era vorba de un produs de preț, în care se îmbinau un material de cea mai bună calitate și lucrul de artă a unui maestru vestit.

Atâta timp cât navigatorii din cetățile italiene, mai ales Genovezii, puteau trece nestânjeniți prin strâmtoare, prin Bosfor și Dardanele, Țările Române primeau dela ei felurite mărfuri scumpe, de cele mai multe ori din acelea care nu se puteau face în răsărit.

Veneau și pe uscat astfel de produse dela Italiani sau chiar dela Dalmatini, pe un drum care pe atunci făcea legătură între Adriatica și Dunăre, cu loc de trecere pe la Vidinul de azi.

Odată cu ocuparea peninsulei Balcanice și a porților dunărene de către Turci, atât căile pe apă, cât și cele pe uscat au fost tăiate, iar navigatorii republi-

cilor italiene, precum și Levantinii erau nevoiți să renunțe pentru un timp la negoțul lor cu țările din răsăritul Europei.

Mărfurile de origine italiană atât de căutate trebuiau să-și facă însă drum pe alte căi, prin alte puncte de trecere către Țara Românească și Moldova și odată cu acestea și mărfuri din țări mai îndepărtate, cum erau cele din apusul Europei.

Ăceste căi existau mai demult, ele treceau prin cele două orașe transilvane, prin Sibiu și prin Brașov. O eră nouă de prosperare se creează pentru acestea, cu atât mai mult, cu cât li s'au acordat și o serie de privilegii din partea Domnitorilor munteni și moldoveni.

Legături din ce în ce mai strânse s'au stabilit între cei de o parte și de alta a Carpaților. Vestii meșteri de aici își negociau dincolo singuri sau prin încredințații lor produsele proprii, precum și mărfurile ce le primeau mai de departe. Adeseori trimișii Domnitorilor de dincolo veneau aici la Sibiu și la Brașov pentru a târgui și a cumpăra mărfuri din aceste orașe.

Desvoltarea comerțului sibian s'a accentuat odată cu apariția așa ziselor companii de comerț grecești și macedo-române, în teritoriul Transilvaniei.

Este de neînchipuit, ca numai un număr restrâns de persoane, ca numai patronii să fi activat în comerțul sibian într'o epocă atât de prosperă. De sigur, că nu au lipsit ajutoarele, care au trebuit să sporească în aceeași măsură, ca și afacerile.

Ăceste ajutoare, acești colaboratori ai negustorilor de altă dată, nu sunt decât înaintașii funcționarilor particulari de azi.

*) În amintirea decedatului P. Drăghici, fost membru în Consiliul de administrație al Băncii „Albina”, s'a votat de Comitetul de direcție suma de Lei 250.000 spre a fi distribuită prin Societatea „Ocroirea” din Săliște ca ajutoare pe seama copiilor orfani. „Prima Ardeleană” va proceda în același sens.

***) O. Goga, *Poezii* ed. III București 1942 p. 368.

Necesitățile de viață sporeau și ele, apăreau mărfuri noi, iar unele din cele existente erau căutate într'o măsură mai mare, ceea ce a făcut să sporească producția și să apară un început de diviziune și specializare a muncii, care la rândul lor au creat noi categorii de angajați.

Odată cu începutul celei de a doua jumătăți a veacului trecut, apare și profesiunea funcționarului de bancă la Sibiu și la Brașov. În restul țării, pe atunci, comerțul de bancă în felul mai evoluat cum se practică azi, era necunoscut, necesitățile de credit fie că nu existau, fie că erau împlinite — acolo unde se iveau — de zarafi la lumina zilei, sau mai rău, de cămătari, pe ascuns.

Dacă în alte părți nu ar fi cu puțință să se afle date mai de aproape cu caracter istoric cu privire la funcționarii particulari, la Sibiu s'ar putea întreprinde cu succes cercetări. Date, nu lipsite de interes, s'ar putea afla în acele invoiești ce se făceau în alte vremuri la Magistratul orașului Sibiu, între patroni și angajați.

S'ar putea pune acum întrebarea de felul tratamentului de care se bucurau altădată angajații particulari.

Se știe, că acolo unde existau bresle, erau mai multe îndatoriri decât drepturi. Se mai poate presupune, că erau mai puține conflicte prin faptul, că oamenii pe atunci aveau nervii mai sănătoși; erau deci mai calmi. La patronii din trecut sentimentul religios era mai dezvoltat decât în timpurile de față și, de sigur, patronii cu frica lui Dumnezeu tratau în chip familiar cu salariații lor. — În orice caz între unii și alții erau relațiuni de ordin social mai strânse, chiar mai familiare, cum foarte rar se mai văd azi. Erau destul de numeroase cazurile, când aceste relațiuni duceau la înrudire cu patronul și deci la îmbunătățirea situației materiale, uneori chiar la succesiune.

Dar în ce privește cultura, cum erau angajații particulari în trecut? Am putea spune că față de posibilitățile de instruire în sens profesional și de cultură în general, comparativ cu celelalte ocupațiuni, înaintașii funcționarilor particulari apar într'o lumină destul de prielnică. O cultură profesională propriu zisă nu exista. Cunoștințele necesare meseriei se căpătau mai mult din practică. — Nu existau școli cu caracter profesional: comerciale, industriale sau tehnice. Se puneă preț mai mult pe cultura generală a individului.

În epoca premergătoare războiului mondial din anii 1914—1918, tinerii care se dedicau industriei și comerțului, își căutau locuri potrivite în întreprinderi mai vechi și care se bucurau de oarecare renume în viața economică a regiunii sau chiar a țării. — Tânărul venea cu gândul bun de a se statornici, de a-și asigura într'adevăr un viitor, de a munci cu răbdare, cu cinste și cu stăruință, așa fel, ca orice poziție câștigată să fie bine consolidată și bine meritată.

În epoca de care vorbim, deși viața economică se desfășura, am putea spune în toată libertatea, sub scutul unei stabilități monetare fără deviere, totuși activitatea acesteia nu cunoștea un ritm prea viu. — La baza oricărei afaceri stăteau: încrederea, munca și câștigul licit. Fluctuațiile prețurilor erau pe atunci imperceptibile, măsurile restrictive nu se cunoșteau, iar spiritul de economie era mai mult prețuit. Astfel oricine era sigur de produsul muncii sale și, cu osebire, a banului agonisit pentru ziua de mâine.

În atari condițiuni, salariații particulari puteau face față cu mult mai ușor necesităților de traiu, precum și celor de ordin spiritual, ba chiar ajungeau printr'o bună chivernisire a bugetului lor să pună și ceva de o parte, uneori să-și asigure un cămin propriu, fără a se îngloda în datorii.

În acele vremuri funcționarii din birouri la întreprinderile mai mari românești, mai puțini ca număr, se recrutau din absolvenții școlilor comerciale superioare — câteva în toată țara — bine pregătiți din toate punctele de vedere. — Pe atunci nu exista nicio academie comercială în țară, iar puținii absolvenți care țineau să continue studiile, plecau în străinătate și pentru desăvârșirea studiilor, dar și pentru însușirea cât mai temeinică a uneia sau mai multor limbi străine. Erau preferate institutele superioare de comerț — vestite de altfel în toată lumea — din Anvers, Lipsca, Berlin, Viena, Geneva și Veneția.

Unele din aceste academii, acelea cu limba de predare germană, erau frecventate și de concetățenii Sași. Multe dintre instituțiile săsești aveau și au încă funcționari cu liceul teoretic, în special cu secția reală, precum și cu studii superioare altele decât cele comerciale, sau cu liceu teoretic și cu un curs comercial de un an la una din academiile comerciale din Viena.

Nu putem trece cu vederea un fapt destul de interesant și anume, că angajații cu alte studii decât cele comerciale s'au remarcat ca elemente de valoare, formate atât din practica de toate zilele, cât și din cunoștințele căpătate din studii, pe care le-au făcut în timpul lor liber.

Nu știm dacă și în alte ramuri de activitate economică, dar în institutele de credit din centrul și apusul Europei, între angajații ce se ocupă cu operațiunile de bancă sunt mulți licențiați în drept, în matematici și chiar în litere. — Școli de pregătire profesională în felul liceelor comerciale dela noi, nu există în străinătate decât în număr restrâns.

În epoca la care ne referim era în ființă la Sibiu o asociațiune a funcționarilor particulari, de sigur bine organizată dar care nu se putea impune nici față de autorități, nici față de patroni în rezolvarea conflictelor, care se iveau și mai ales în conflictele, care aveau la bază revendicări de ordin material. — În 1918 după încetarea ostilităților și după încheierea păcii prin noua orânduire politică s'au produs cel puțin, în țara noastră

schimbări importante în alcătuirea personalului aproape, la fiecare întreprindere și mai cu seamă la societățile anonime. Unii dintre angajați nu s'au mai înapoiat de pe câmpul de luptă, alții și-au găsit locuri mai avantajoase în altă parte, iar cei tineri au luat locul celor plecați.

Cu toții am avut impresia, că în intervalul de timp dintre cele două războaie mondiale a fost numai o situație de provizorat, iar nu o epocă de pace cu adevărat. Toți am suferit de pe urma acestei stări de lucruri, dar cei care au suferit mai mult au fost funcționarii.

În răstimpul dela 1918 până la 1930 urcarea prețurilor și odată cu ea inflația monetară, ni le-am explicat ca urmări firești ale războiului. Și de unde speram, că din 1930 va urma o epocă care să ne ducă către o normalizare a vieții economice, am fost puși dintr'odată în fața uneia din cele mai mari crize, mai întâi localizată în compartimentul financiar, apoi generalizată asupra întregii vieți economice. În ce privește România criza prezenta și unele aspecte specifice țărilor agricole. Între altele problema care s'a pus, a fost și aceea agricolă și în strânsă legătură cu aceasta, problema conversiunii datoriei agricole.

S'ar putea spune, că efectele crizei, în ce privește agricultura, s'au resimțit mai de aproape vreo 5-6 ani în întreaga viață economică a țării, pentru că finanțele au fost grav sdruncinate și creditul era amenințat să dispară.

Este adevărat, că în agricultură s'a produs o întremare oarecare, dar aceasta cu prețul unor sacrificii prea mari pentru celelalte compartimente ale vieții economice.

La scurt timp după aplicarea legii conversiunii, ca urmare a acesteia, poate și din alte cauze, țara a trecut printr'o epocă de deflație care s'a manifestat printr'o mult pronunțată scădere a prețurilor în comparație cu ce fusese înainte, cam 150-200% față de 1930 și, ca o consecință firească a urmat o acalmie descurajantă pe întreaga piață. La rândul ei industria își restrânsese anormal producția.

În ce privește lumea angajaților particulari, este ușor de închipuit ce a putut aduce acest nou fel de criză, această deflație, cu o reducere simțitoare a încasărilor, față de care regia întreprinderilor rămânea mult disproporționată. - De sigur nu au lipsit concedierile, o adevărată calamitate pentru angajații particulari. Întâmplări nenorocite făceau ca atâtea rosturi întemeiate cu multă trudă, să se destrame dintr'odată.

Când se așteptau cu nerăbdare, am putea spune, rezultatele eforturilor puse în serviciul vieții noastre economice spre a o îndruma pe adevăratul ei făgaș și a ne îndepărta de criza de până atunci, au apărut semnele prevestitoare ale unei noi crize, adică a crizei aduse de pregătirea, începutul și purtarea unui nou războiu mondial.

În seria crizelor ce s'au succedat între cele două războaie, după cum ne-am dat seama fiecare dintre noi, se poate spune, că funcționarii particulari au stat tot timpul sub povara acestor crize fără să fi fost ajutați de guvernele ce s'au perindat în acest răstimp și fără să fi aflat totdeauna înțelegerea cuvenită din partea acelorora pentru care angajații osteneau zi de zi.

Suntem la o răspântie a timpurilor. Drumul pe care va apuca omenirea va fi determinat de mai mulți factori. Va fi și drumul vieții funcționarilor particulari și reușita va depinde în largă măsură de ținuta și de munca creatoare a acestora.

Nu ne mai putem întoarce înapoi să privim trecutul.

În cuvântarea ce am ținut-o la 26 Noemvrie 1944, în sala cea mare a Primăriei din Sibiu, am făcut amintire de un spirit nou, în care trebuie să se formeze lumea și să conviețuiască oamenii după terminarea acestui războiu. Numai în felul acesta ne vom putea salva mergând către o viață care să aibă la temelie ei adevărul și dreptatea. Ne trebuie acest spirit nou pentru a reclădi țara și a îndruma locuitorii ei către o viață în care să se muncească în chip rațional și intens pentru a culege cât mai multe roade și a le repartiza apoi cât mai just. Numai astfel va putea fi armonie între toți fiii acestei țări. - Acest spirit nou ne va da putința să ne apropiem mai cu ușurință de celelalte popoare ale continentului, să conlucrăm mai strâns cu ele prin mai fecunde schimburi de idei și bunuri. - Popoarele care se vor cunoaște mai bine, nu se vor mai învrăjbi pornind unul contra altuia. - Numai din această conlucrare va ieși pacea și se va pune capăt războaielor. - Se vor ridica astfel și stavilele, care până mai ieri au zădărnicit schimburile de bunuri între popoare, făcând să stăruie sărăcia și foametea.

Dar și peste ruinile vechiului continent va trece un nou suflu de viață, ce va porni din același spirit de reînnoire și de creație.

I. N. BRATU

(Va urma).

Lipsa de numerar

Stagnarea actuală a afacerilor comerciale învederează accentuată criză de numerar în sectoarele vieții noastre economice. S'au căutat explicații felurite, tezaurizarea banilor în pătură țărănească, scăderea puterii de cumpărare față de nivelul urcat al prețurilor, insuficiența emisiunii fiduciară în raport cu valoarea producțiilor agricole și industriale, circulația prea restrânsă a numerarului, etc. De sigur fiecare din aceste păreri conține adevăruri cu argumente mai mult sau mai puțin convingătoare. Ceea ce pare însă a rămâne sub camuflaj este formula

pieșii economice de mâine, pe care actuala conducere își rezervă dreptul, de a o aplica fără prealabile destăinutri. Trăim de un an și mai bine în pace și expresia stării politice în domeniul economic nu fixează măcar conturul ordinii corespondente. Această nesiguranță economică a determinat o criză morală cu efect vădit în economia țării. Statul însuși s'a mulțumit a întreprinde simple măsuri de fiscalitate excesivă fără a încerca mai întâi deșințirea formulei și apoi aplicarea ei la rezolvarea problemei ce se pune.

Trebue să recunoaștem dela început că valoarea banenotelor în circulație, cea. 2000 miliarde Lei, este insuficientă față de valoarea producțiilor activităților noastre economice. Socotind că această valoare se cifrează numai la prețuri oficiale la circa 12000 miliarde Lei, înseamnă că emisiunea de banenote circulante trebue să însumeze minimum 3.000 miliarde Lei, conform coeficientului normal de 25%. Cum însă valoarea producțiilor industriale (mai ales) și agricole sunt supuse 50% transacțiilor la prețuri de bursă neagră, deducem că emisiunea actuală ar trebui ajustată la valoarea minimă de 4.500 miliarde pentru a corespunde.

Dar simpla ajustare a emisiunii nu poate salva situația crizei de numerar. Trebue practicată fără întârziere și o politică de readucere în circulație a numerarului blocat în locuri bănuite. Dacă tezaurizarea s'a făcut la țară este necesar a se întreprinde măsuri de educare a țăranilor pentru a-i îndemna la plasarea imediată a banilor stopați din circulație, asigurându-le bineînțeles posibilități remuneratorii la valorificarea produselor lor în permanență. Această manevră va avea de scop și ridicarea standardului lor de viață, prin utilizarea de locuințe igienice, echiparea gospodăriilor cu inventar lucrător mai modern și aprovizionarea lor vestimentară la nivelul cerințelor civilizate.

Concomitent cu aceste măsuri se impune neapărat politica de comprimare a prețurilor articolelor industriale până la posibila echivalență de raport normal față de produsele agricole. Prețurile fabricatelor industriale mult prea urcate azi față de puterea de cumpărare conțin sarcini fiscale până la 200% față de valoarea de producție. Statul ar putea renunța la această fiscalitate distructivă și stimulentă a evaziunilor numai prin desființarea prețurilor oficiale fictive. Legea cererii și ofertei trebue respectată prin abrogarea legilor artificiale. Calculații exacte sunt posibile numai în baza acestei legi pentru stabilirea prețurilor de cost reale, atât la materiile prime, cât și la cheltuielile ce implică fabricația produselor finite. Sarcini fiscale rezonabile adăugate vor

asigura Statului veniturile suficiente evitând evaziunile extraordinare de azi.

O consecință a lipsei de numerar apare pe pieșile comerciale sub forma scăderilor de prețuri. Nu este vorba de o scădere păgubitoare pentru producători ei numai pentru Stat. Mărfurile ale căror prețuri conțin sarcini fiscale insuportabile fac ocolul cuvent și se vând la prețuri accesibile în desavantajul Statului. Despre o scădere a prețurilor sub nivelul costului de fabricație nu se poate vorbi decât în vremuri normale când concurența ca luptă economică se desfășoară în plin.

Criza de numerar nu poate fi de durată fiindcă efectele sale sunt dezastruoase. Consiliul Superior Economic are mentrea intervenției hotărtoare de a pune capăt acestei stări înainte de ultima oră. Măcar să exprime soluția care să denote existența și preocuparea de asemenea probleme.

ALDEA OVIDIU DUMITRU

Dr. Gheorghe V. Popescu

Problema datoriilor agricole în România

— Cauze — Efecte — Urmări —

Institutul Cartografic „Unirea” Brașov 1944/45.

Problema datoriilor agricole în România, lucrare care a servit ca teză de doctorat D-lui Gh. V. Popescu la Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale din București, constituie o lucrare de mare interes, căci, ea tratează o chestiune spinoasă prin care a trebuit să treacă agricultura și creditul român și care la timpul ei a avut un mare răsunet, îmbrăcat în haina îngrijorării. Este și actuală atâta timp cât ranele pe care le-a deschis această chestiune a datoriilor agricole nu vor fi închise și până când nu se va ține seamă de experiențele făcute în legătură cu ea.

După ce sunt cercetate cauzele celor două reforme agrare: cea dela 1864 și cea din 1918, autorul arată că: „era nevoie ca marea reformă agrară (1918) să fie dublată de o reformă economică, a cărei preocupare de căpetenie să fi fost aceea de a împlini toate lipsurile de care suferea țăranul: lipsa de cunoștințe profesionale, lipsa de inventar, lipsa de credit etc.” (20).

Lipsită această reformă economică: „mănată de multe și grele nevoi, această plugărim

a apucat pe drumul primejdios al împovărării ei cu datorii, care a culminat cu marele proces dintre debitori și creditori a cărui stingere a a pretins sacrificii nebănuite" (21).

Cauzele care au dus pe țăran la înglodarea lui în datorii sunt: cauze de structură și cauze de organizare (economice). Din primele cauze fac parte: fărâmițarea proprietății noastre agricole și supraproducția agricolă. Mijloacele de îndreptare a acestor neajunsuri ar fi oprirea fărâmițării proprietății prin moștenire la nivelul atins până astăzi și întrebuițarea brațelor care — datorită sistemului nostru de exploatare extensivă — rămân nefolosite.

Din cauzele de organizare fac parte: lipsa de pregătire profesională a țăranului, insuficiența inventarului agricol și insuficiența creditului potrivit nevoii agriculturii.

Din cauză că instituțiile de credit chemate în primul rând să satisfacă cererile de credit ale țăranului nu dispuneau de mijloace suficiente, el s'a văzut constrâns să apeleze la băncile comerciale și la particulari, care incasau o dobândă care ajungea până la 30%. Aceste dobânzi erau ridicate căci aceste instituții de credit, solicitate de mari și numeroase nevoi ale economiei naționale, se găseau în situație de a dicta condițiuni cât mai avantajoase pentru ea atunci când acorda credite" (pag. 48).

Lipsa rentabilității în agricultură, care nu era în stare să asigure existența nici a familiei, precum și criza mondială din 1929, care a adus scădere bruscă a prețurilor cerealelor, avea să complice și mai mult situația grea în care se găsea țăranul român. Agravarea datoriilor asupra țăranului era datorită și lipsei educației de a-și plăti datoriile la vreme cât și lipsei de preocupare a celor care le-au acordat credite.

Datoriile agricole, după cererile de asanare, se ridicau la 52.347.593.236 lei din care 89,14% erau datorii directe, iar 10,86% datorii provenite din gir.

Proprietatea agricolă de peste 10 ha era grevată de o datorie de Lei 14.970.795.536, reprezentând 28,6% din totalul datoriilor, iar proprietatea sub 10 ha era grevată de 37.376.797.700 lei, reprezentând 71,4%.

Față de această gravă situație era de absolută nevoie intervenția Statului, care prin diferite legi, culminând prin legea datoriilor agricole din 7 Aprilie 1934, a căutat să ușureze soarta debitorilor agricoli. Această lege prevedea reducerea cu 50% a datoriilor agricole ce s'au contractat până la 18 Dec. 1931, urmând ca restul să se plătească în 17 ani cu o dobândă de 3%.

Aceste încercări, fiind numeroase și uneori neîn deajuns de chibzuite, au făcut să treacă prea multă vreme până ca această problemă să capete o deslegare definitivă (pag. 89).

Sacrificiul pe care Statul s'a obligat să-l suporte de pe urma legii conversiunii, „era prieluit de o măsură menită să salveze, dintr'o situație precară, pe agricultori, cari constituiau cea mai numeroasă și cea mai de temei categorie socială și economică a țării, ... „era acela că acest sacrificiu avea menirea să sprijine refacerea creditului, care constituie un factor de progres general" (p. 91)... și că: „Statul își lua această sarcină în interesul ordinii sociale, al solidarității sociale" (p. 96).

Sunt analizate apoi, efectele pe care legea conversiunii le-a avut asupra organizațiunii de credit, asupra agriculturii, asupra comerțului și industriei și asupra spiritului de agonisire.

„Nu s'a făcut o statistică din care să se poată vedea cât capital național — adunat cu trudă de oameni harnici și poate dintre cei mai modești — s'a distrus în urma acestor întâmplări păgubitoare. Adevărul este că s'a distrus un capital național prețios și acest lucru a avut, cu siguranță, efecte morale dintre cele mai dăunătoare în rândurile destul de rare ale acelor care erau deprinși să agonisească" (p. 133).

În ultima parte este analizat mersul pe care l-a luat agricultura și organizația de credit după 1934.

În ceea ce privește măsura în care s'au lichidat datoriile agricole până în 1942, D-l Gh. Popescu, constată că această măsură este „mulțumitoare“.

„Dacă s'ar cunoaște situația lichidării acestor datorii pe rate semestriale și pe număr de debitori este aproape sigur că măsura de mai sus n'ar mai apare așa de mulțumitoare pentru că unii debitori s'au străduit să-și plătească

datoriile chiar cu anticipație, iar alții — poate cei mai numeroși — nu și-au plătit cu regularitate, nici ratele scadente, nici dobânzile respective“ (p. 153).

Autorul își dă seama în urma cercetărilor întreprinse că neajunsurile de care suferă țăranul român „sunt legate în chip indisolubil de o prefacere spirituală adâncă în viața lui“.

„Opera de înzestrare spirituală — a cărei înfăptuire va trebui pusă în principal, pe seama agronomilor — pentru ca să-și poată da roadele este neapărată nevoie ca să fie întovărită de o operă de înzestrare materială a gospodăriei țărănești“ (p. 163).

În privința agronomilor ne atașăm însă păreri D-lui Prof. I. Gârbacea, care scria încă în 1931.*) Țăranul, ca crice om de altfel, nu crede decât aceea ce vede. La școală învățătorul, sau învățătorii, azi fiecare sat are mai mulți, să învețe în grădina școlară cum se plantează și se altoiește un pom, cum se cultivă un zarzavat și cum se deosebește neghina de grâu. Fără cheltuială mare însă cu mult suflet“.

În ce privește înzestrarea materială a gospodăriei țărănești, D-l Popescu este de părere că ea nu se poate face în scurt timp numai cu ajutorul Statului ci ea „trebuie să se razeme, în cea mai mare măsură pe propria strădanie a țăranilor, pe participarea lor activă și conștientă“ prin înlăturarea falsului concept că „Statul este dator să-l sprijine în orice împrejurare“.

Cercetând mersul organizației noastre de credit după 1934, D-l Popescu ajunge la concluzia: „pe lângă că puterea financiară de care dispune organizația noastră de credit, în timpul de față, este prea scăzută, nu este lipsit de interes să amintim că, în cea mai mare parte, ea se reazemă pe contribuția Statului și Băncii Naționale“... în cea mai mare parte a ei slăbiciunea aceasta își are obârșia într'o veche și greu de îndeplinit: lipsa capitalului social (p. 193). Remediul acestei stări de lucru este „acela de a lucra intens și stăruitor pentru a întări capitalul național prin propriile noastre puteri, prin agonișire“ (p. 193).

*) Observatorul Social Economic, Cluj — Iulie—Decembrie Nr. 3 și 4 (pag. 277).

Autorul se pronunță în favoarea „creditului cooperativ“, care ar fi în stare să rezolve problema grea a creditului agricol.

Lucrarea D-lui G. V. Popescu este binevenită, fiind bazată pe un bogat material documentar. Cu toate că datele statistice nu pot reprezenta întotdeauna rezultate absolute, ele sunt menite să dea o deosebită importanță concluziilor autorului. Este de asemenea de remarcat bogata bibliografie, cuprinzând lucrările celor mai competenți economiști români în legătură cu problema tratată.

IOAN GH. DROC

Cum se prezintă piața monetară

Situația depunerilor și disponibilităților

Cifra depunerilor și a conturilor creditoare cu caracter de depuneri la C. E. C. și marile bănci, se menține în ultima vreme în jurul cifrei de 300 miliarde Lei, ea sporind în ultima săptămână din Mai la 340,4 miliarde Lei. Aceasta era situația în ziua de 31 Mai crt. Sporul este datorit în cea mai mare parte. C. E. C.-ului, și el constituit în principal sume vârsate de Stat pentru plata furnizorilor săi. Dăm mai jos un tablou (în mii Lei) de sumele depuse:

Bănci și C. E. C.	la 17 Mai 1946	la 31 Mai 1946
Depuneri vedere	84.116.087	88.629.180
Depuneri termen	30.837.599	30.517.993
Depuneri livret	25.409.066	25.906.050
Creditori cu caracter de dep.	163.201.786	195.356.455
Total	303.564.539	340.409.688

Aceeași stagaare rețese și din cifrele privind situația disponibilului la principalele instituții de credit din București. Acest disponibil fluctuează în jurul cifrei de 200 miliarde Lei (208,8 miliarde Lei la 31 Mai) creșterea fiind în special datorită unui plus de subscriere de către instituțiile de credit la bonuri de casă la purtător.

Tabloul de mai jos dă datele în mii Lei:

Bănci și C. E. C.	la 17 Mai 1946	la 31 Mai 1946
Numerar	14.135.802	18.522.462
Disponibil B. N. R.	43.213.912	39.308.877
Disponibil C. E. C. și Bănci	11.347.921	14.201.939
Bonuri casă purtător	122.982.097	136.572.097
Total	191.679.732	208.805.375

În ce privește situația globală a acestora din urmă, bonurile de casă subscribe până la 1. VI, a. c. însumează cifra de 505,8 miliarde Lei. Dintre acestea se aflau în circulație la acea dată bonuri de casă în valoare de 346,5 miliarde Lei, din care — dacă scădem bonurile scontate de B. N. R. în valoare de 197,3 miliarde Lei — rămân în mână publicului bonuri în valoare de 149,2 miliarde Lei.